

Sagens overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Udvalgets ordfører (Gustav Pedersen): Jeg foreslår, at sagen henvises til fornyet behandling i udvalget for forretningsordenen.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Første næstformand (Marius Buhl): Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 28. april kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om forsorgen for åndssvage.

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (om forsorgsforlængelse for åndssvage under børneforsorg).

3) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning i anledning af en under 9. juli 1958 i byen San Salvador afsluttet handels- og skibsfartstraktat mellem Danmark og Salvador.

4) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af en af den internationale arbejdskonference i Genève i året 1951 vedtaget konvention om lige løn til mandlige og kvindelige arbejdere for arbejde af samme værdi [af Ragnhild Andersen m. fl.].

Første næstformand meddelte sluttelig planen for tingets arbejde i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 13⁴⁵.

90. møde.

Tirsdag den 28. april kl. 14.

Formanden: Udvalget for forretningsordenen har afgivet tillægsbetænkning over indstilling fra udvalget for forretningsordenen om ændringer i forretningsorden for folketinget. Eksemplarer er omdelt.

Folketingsmand Fuglsang har meddelt mig, at han ønsker til forsvarsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvad kan forsvarsministeren oplyse om arbejdet i den kommission, der sidste efterår blev nedsat til behandling af Vestvoldens fremtid — og om, hvornår denne vil blive åbnet for befolkningen?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Den første sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om forsorgen for åndssvage.

(Første behandling findes i tidenden sp. 839, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 913).

Der var stillet 28 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (om forsorgsforlængelse for åndssvage under børneforsorg).

(Første behandling findes i tidenden sp. 839, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 913).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Udvalgets ordfører (Edel Savante): Inden jeg går over til at omtale de enkelte ændringsforslag, som udvalget har stillet, vil jeg gerne takke den højtærede socialminister, fordi han har været villig til at gå ind på de principielle tanker, der har været rejst i udvalget, og har accepteret de ændringsforslag, der har været følgen deraf, og jeg vil også gerne takke ham og hans embedsmænd for det store arbejde, der har været udført ved at føre pennen til de ændringsforslag, vi har stillet. Det er jo ikke få; vi er kommet op på 28. Det har været en række meget store og principielle spørgsmål, som har beskæftiget udvalget; men inden jeg går over til dem, vil jeg gerne nævne et mindre principielt, kan man måske sige, men måske for nogle mennesker betydningsfuldt forslag, nemlig ændringsforslaget til titlen. Det fremsatte lovforslags titel var „Forslag til lov om forsorgen for åndssvage“, men denne titel foreslås ændret til „Lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede“.

Det er givet, at loven, uanset denne ændring, stadig kun omfatter de personer, som kan siges at være det, vi lægeligt forstår ved åndssvage, men det er også givet, at der inden for denne gruppe er mange forskellige trin, helt fra de lettest debile til de dybest åndssvage asylister, som aldeles intet kan fatte, og som altid er sengeliggende. Der er på den anden side ikke tvivl om, at mange forældre har meget svært ved at acceptere ordet åndssvage, især for de børn, som har en lettere debilitet, og for dem kan det måske være af stor betydning, at den personkreds, der omfattes af de bestemmelser, der anføres i forslaget om f. eks. undervisning og oplæring, betegnes med ordenene „åndssvage og andre særlig svagtbegavede“. Jeg vil gerne endnu en gang præcisere, at det er ikke meningen, at bestemmelserne i denne lov skal omfatte sinker, og der er ikke ved denne titelændring indført glidende grænser mellem sinker og åndssvage. Der er ikke ved titelændringen foretaget noget, der gør, at denne lov kommer til at omfatte

andre personer end dem, denne lovgivning hidtil har omfattet.

Det virkelig store spørgsmål har været spørgsmålet om, hvorvidt man inden for åndssvageforsorgen kunne og turde gennemføre det samme frivillighedsprincip, som vi har gennemført inden for børneforsorgen i så stor udstrækning, som det overhovedet har været muligt. Det har været diskuteret meget indgående i udvalget, men det er endt med det resultat, som fremgår af ændringsforslagene nr. 15 og 18, der fastslår, at frivilligheden er hovedprincippet i denne lov, at der kun kan anvendes tvang på ganske begrænsede områder, for børnenes vedkommende kun i det omfang, som børneforsorgsloven bestemmer, plus den tvang, der kan ligge i, at der er oplærings- eller undervisningspligt for de børn, som kan modtage en undervisning eller oplæring. For de voksnes vedkommende har vi ønsket at begrænse tvangen til at omfatte de personer, der er farlige for deres omgivelser eller sig selv, et kriterium ganske svarende til det, vi har inden for sindssygelovgivningen; men hvis man kan kalde unge mellem 18 og 21 år for voksne, kan man sige, at vi har udvidet tvangen for voksne til at omfatte undervisnings- og oplæringspligt for disse unge.

Dette bringer mig ind på et andet problem, som har været væsentligt, spørgsmålet om, hvorvidt frivilligheden skulle modsvares af en pligt til undervisning og oplæring. Som jeg sagde før, har vi ment, at til frivillighed må der svare en udvidelse af undervisnings- og oplæringspligten, og som følge heraf har vi stillet en række ændringsforslag, nemlig numrene 11, 13, 20 og 22. Efter disse vil det være en pligt for børn og unge, der kan modtage undervisning og oplæring, at modtage en sådan undervisning og oplæring. Vi har børneloven at holde os til, når det drejer sig om børn; i en højere alder kan der være vanskeligheder, men så må det være forsorgens opgave at afgøre, om det vil være rigtigt og nødvendigt for de pågældende mellem 18 og 21 år at følge undervisningen, hvad enten det er en egentlig skoleundervisning eller en undervisning til oplæring i andre fag.

En konsekvens af, at vi indfører frivillighedsprincippet i størst mulig udstræk-

[Edel Saunte.]

ning, og at vi udvider undervisningspligten, er de ændringsforslag, vi har stillet til bestemmelserne om centralnævnet, hvorefter centralnævnet tillige får til opgave at være appellinstans i tilfælde af, at der anvendes tvang ved undervisning eller uddannelse.

Spørgsmålet om undervisningen og hvorledes undervisningen skal ydes har været genstand for megen diskussion og underkastet megen tvivl. Resultatet er blevet, at undervisningen af de åndssvage forbliver under åndssvageforsorgen og dermed under socialministeriet. Der har fra mange sider været ønske om, at alt hvad der kan kaldes undervisning skulle overgå til undervisningsministeriet, men der har ligesom i kommissionen lydt stærke røster for, at man skulle lade det blive under socialministeriet. Af to grunde. Dels fordi undervisningen er så varieret, fordi den svinger stærkt mellem egentlig undervisning og oplæring, og fordi undervisning og oplæring gang på gang må afbrydes af behandling, dels fordi størstedelen af disse børn og unge har brug for, at der stadig er specialister, læger og psykologer, som er i stand til at følge deres udvikling og gribe ind på det rigtige tidspunkt. Det er dog det samlede udvalgs opfattelse, at det vil være af største betydning, at socialministeriet og undervisningsministeriet på dette område har det bedst mulige samarbejde, og specielt er vi interesseret i, at det samarbejde, som allerede er i fuld gang mellem forsorgen og skolekonsulenterne rundt omkring i landet, udbygges og uddybes, at det heller ikke, når det gælder undervisningsplaner, bliver således, at der forekommer vanskeligheder og forskelligheder af urimelig karakter mellem den undervisning, der ydes de lettere debile, og den undervisning, der ydes ved særundervisningen inden for folkeskolen.

Vi håber, at samarbejdet mellem de to ministerier og samarbejdet mellem forsorgen og de forskellige skolemyndigheder vil udvikle sig og blive uddybet, således at man en dag kan sige, at det er fuldstændig ligegyldigt for det enkelte barn og de enkelte forældre, om denne undervisning er ydet af den ene eller af den anden.

Det har også med hensyn til undervis-

ning været drøftet meget energisk, hvorvidt private og kommuner burde kunne oprette skoler, og videre, om der fra privat side skulle kunne oprettes institutioner. Man har i udvalget været enig om, at det er lykkeligt, at så mange mennesker som muligt interesserer sig for disse personer, som man kan sige til en vis grad har været samfundets stedbørn, at så mange som muligt er parat til at ofre kræfter og penge på, at disse får den optimale uddannelse, undervisning og pasning. Udvalget har derfor i ændringsforslag nr. 14 stillet forslag om, at kommunale og private institutioner og skoler kan oprettes med støtte fra staten, såvel til oprettelse som til driften. Det er en selvfølge, at disse institutioner, hvad enten det drejer sig om skoler eller andre former for oplæring, må arbejde i nær kontakt med socialministeriet og dermed også i nær kontakt med forsorgen, og at hele arbejdets tilrettelægning naturligt må være under tilsyn af socialministeriet, samt at socialministeriet må være berettiget til at delegere sin tilsynsmyndighed til den, ministeriet måtte mene det rigtigt at delegere den til.

Vi tror og håber, at de røster, der har været fremme om, at undervisningen af de åndssvage skulle foregå gennem kommunerne, under det kommunale skolevæsen, vil være medvirkende til, at vi får et rimeligt antal af sådanne kommunale og måske private institutioner, der kan gå foran i arbejdet. Der er jo ingen tvivl om, at nogle af de nye tanker inden for f. eks. børneforsorgen har rod i private institutioner, har vist deres levedygtighed og kraft inden for sådanne private institutioner, og at disse forsøgsinstitutioner har påvirket hele den offentlige forsorg. Vi kan jo håbe, at nogle af disse institutioner på samme måde vil være fornyelseskilder for den offentlige forsorg, selv om jeg ikke på nogen måde dermed vil antyde, at den offentlige forsorg har sovet og ikke foretaget forsøg, for jeg tror, at vi, der har været rundt og set nogle af disse institutioner, alle har været klar over, at der også inden for de nu eksisterende forsorgsinstitutioner foretages undersøgelser og forsøg.

Vi har videre ønsket at være sikre på, at de åndssvage fik beskikket værge, og

[Edel Saunte.]

har med ændringsforslag nr. 23 uddybet og sikret en sådan ret for også den åndssvage, som ikke selv er i stand til at begære sig en sådan værge beskikket.

Jeg skal derefter vende mig til de administrative bestemmelser. Jeg har gemt dem til nu, fordi det er min opfattelse, at for de åndssvage og deres familie er de principielle synspunkter de væsentlige og hvordan vi opbygger administrationen således af mindre væsentlighed. Men det må på den anden side erkendes, at i det daglige arbejde er hele den administrative opbygning af åndssvageforsorgen overordentlig betydningsfuld.

Der har i udvalget været enighed om ikke at ønske forsorgen ensrettet, men dog ønske den tilrettelagt efter sådanne fælles linjer, at der ikke gjaldt væsentligt forskellige betingelser for den åndssvage, der blev indlagt til oplæring eller til behandling på en institution, hvad enten den ligger i Jylland eller på Sjælland. Videre har vi været af den opfattelse, at det måtte betyde en rationalisering og en billigørelse af hele det administrative apparat, hvis vi samlede ledelsen af statens forsorg for åndssvage og andre særlig svagtbegavede under én hovedledelse, én bestyrelse. Vi er klar over, at der har været en vis historisk betinget tradition for, at man samlede alle øernes institutioner under én ledelse, men at de forskellige institutioner og forsorgscentre i Jylland var delt op under forskellige bestyrelser. Vi tror imidlertid, at den bestyrelse, som nu er foreslået i ændringsforslag nr. 2, vil opfylde de krav, som rent praktisk kan stilles om at få de forskellige landsdele rimeligt repræsenteret.

Den samlede bestyrelse skal bestå af 8 af socialministeren beskikkede medlemmer samt en formand, forsorgschefen, der udnævnes af kongen, og som har den daglige ledelse af hele forsorgsgrenen. Videre skal der være et medlem, som er speciallæge i psykiatri — han må ikke være ansat under åndssvageforsorgen, men skal udpeges af sundhedsstyrelsen og udnævnes af socialministeren — et pædagogisk uddannet medlem, der udpeges efter forhandling, denne gang med undervisningsministeren, og et medlem udpeget af en godkendt landsomfattende sammenslutning af for-

ældre og andre pårørende til åndssvage. De øvrige 5 medlemmer skal beskikkes blandt personer, der har interesse i og forståelse for åndssvageforsorgen, og ved deres beskikkelse skal der lægges vægt på, at der sikres en ligelig repræsentation for de forskellige dele af landet.

Denne bestyrelse skal have det øverste ansvar under socialministeren for hele forsorgens ledelse, men den skal naturligvis ikke og vil rent praktisk heller ikke være i stand til at ordne alt vedrørende alle de forsorgscentre, der før eller senere måtte blive oprettet over hele landet. Derfor vil det være overordentlig værdifuldt, at denne bestyrelse har et meget nøje og godt samarbejde med tilsynsrådene ved de enkelte forsorgscentre. Vi lægger i udvalget megen vægt på, at disse tilsynsråd får en kompetence, som giver dem virkelig betydning, ikke alene på den måde at de skal have lov til at komme sammen en gang imellem og sidde og drøfte åndssvageforsorgens forhold, men således at de virkelig har ret til at gribe ind i forsorgscentrets arbejde, således at de kan følge med, at alle klager vedrørende forsorgscentret skal gå til dette tilsynsråd, og at bestyrelsen i intet tilfælde giver sig til at lave retningslinjer for en enkelt institution, uden at tilsynsrådet har haft mulighed for at gøre sin indflydelse gældende. Det vil være naturligt, at man i et reglement fra socialministeriet fordeler kompetencen og fastlægger tilsynsrådernes myndighed.

Som sagt tror jeg, at vi i udvalget alle er enige om, at disse tilsynsråd bør spille en ikke ubetydelig rolle i hele forsorgens opbygning. Det er klart, at den daglige ledelse må ligge hos lægen og hos inspektøren i det pågældende forsorgscenter, men det hindrer ikke, at disse to har et meget nært og et meget intimt samarbejde med tilsynsrådet og retter sig efter og lytter til, hvordan tilsynsrådet måtte rådgive lederne med hensyn til både ansættelser og mange andre forhold inden for den enkelte institution.

Vi har i udvalget endvidere foretaget en række redaktionelle ændringer; det drejer sig om ændringsforslagene nr. 7, 8, 9, 10, 16, 17, 19, 21, 24, 25 og 26; de har alle det bestemte formål at præcisere, hvad der menes med ordet forsorg. Den måde, hvorpå

[Edele Saunte.]

lovforslaget oprindelig var formuleret, gav anledning til diskussion om, hvorvidt „forsorgen“ var institutionen, den egentlige forsorg for den enkelte, eller hvad det nu var. Jeg tror, at der nu fuldt ud er blevet klarhed på dette område.

Til sidst vil jeg nævne de rent redaktionelle ændringer i ændringsforslagene nr. 12 og 27 og ændringen vedrørende lov om offentlig forsorg, samt at ikrafttrædelsesdatoen ved ændringsforslag nr. 28 udskydes til 1. oktober 1959. Dette har været nødvendigt på grund af den tid, det har taget udvalget at komme igennem disse mange komplicerede ændringer.

Skov Jørgensen: Udvalgets ærede ordfører har gennemgået betænkningen og ændringsforslagene på en sådan måde, at jeg kan gøre mine bemærkninger korte.

Det første, der er foreslået ændret, er som omtalt lovens titel; der tales nu om åndssvage og andre særlig svagtbegavede. Loven kommer ikke derved til at omfatte flere, men det er hensigten at understrege, at det er svært at drage grænsen for åndssvaghed, og at den ikke ligger fast. Denne tendens til at afsvække betegnelser og afgørelser, hvor det drejer sig om åndssvaghed, er i overensstemmelse med verdenssundhedsorganisationens rapport af 1954. The World Health Organization anbefaler i praksis at skelne mellem undervislige og dem, der kun er egnede for oplæring, og det hedder i rapporten, at selv mellem svære tilfælde af åndssvaghed er antallet af børn i skolealderen, som ikke kan få udbytte af oplæring i en meget elementær form, yderst ringe.

Ændringsforslag nr. 2 og 3 drejer sig om forsorgens administration. Man var ved første behandling fra flere sider inde på en forenkling, og når der har været nogen betænkelighed ved den her foreslåede form, skyldes det for det første, at vi ikke ønsker åndssvageforsorgen gjort upersonlig gennem centralisering, og for det andet, at vi havde

en ikke helt ubegrundet opfattelse af, at der rådede større økonomisk sans vest end øst for Store-Bælt hos den hidtidige åndssvageadministration. Vor hovedtanke var at tillægge de lokale forsorgscentres tilsynsråd så store beføjelser, at de stort set kom til at svare til bestyrelserne i den højtærede socialministers oprindelige lovforslag. Vi har fået tilsagn om — og det siges i betænkningen — at der i vedtægten for ledelsen af den selvejende institution bør gives tilsynsrådene så selvstændige beføjelser som muligt i det omfang, det er foreneligt med loven i øvrigt, d. v. s. i det omfang det er foreneligt med forsorgens enhed, og jeg lægger stor vægt på dette tilsagn.

Vi kunne ikke tilslutte os en ordning, hvorefter der blev en forsorgschef både øst og vest for Store-Bælt; det ville betyde opretholdelse af den højtærede socialministers oprindelige forslag med bestyrelser, der havde begrænset kompetence, og et åndssvagenævn med den egentlige myndighed. Det ville betyde 3 kontorer i stedet for 1.

Der er over for mig givet udtryk for, at den kommende centrale administration i personalemæssig henseende ikke behøver at blive væsentlig større end den nuværende administration af institutionerne under ØÅ, og jeg håber, det slår til.

Vi er enige i, at åndssvageforsorgen i lighed med andre forsorgsgrene, hvoraf åndssvageforsorgen er den sidste, der udbygges, må byde lige vilkår overalt i landet, men det har været afgørende for os at sikre den lokale islet så stor en plads i styrelse og administration som muligt. Derfor må vi også lægge vægt på, at der i loven gives en bestemmelse om, at der ud over forældrerepræsentanten og den lægelige og pædagogiske sagkundskab skal sikres en ligelig repræsentation fra de forskellige dele af landet i åndssvageforsorgens bestyrelse. Vi er tilfredse med, at det oprindelige forslag om åndssvageforsorgens embedsmænd og de politiske partiers repræsentanter i bestyrelsen er udgået.

Der står ikke noget om, at den nye ad-

[Skov Jørgensen.]

ministrations skal placeres i København, og nogen alvorlig hindring ville der næppe være for at lægge den i et andet økonomisk klima. Den højtærede socialminister har mulighed for et frisk initiativ.

Det lykkedes ikke at få bestemmelser om myndighedsfordelingen mellem bestyrelse og tilsynsråd ind i loven. Vi kunne fra vor side have ønsket, at der var blevet denne bemyndigelse mindre.

Ved første behandling gav jeg udtryk for, at lovens tvangskriterier var trukket vel kraftigt frem. Der er nu sket en begrænsning, så bestemmelserne i højere grad svarer til sindssygelovgivningens og børneforsorgens almindelige bestemmelser. Hvor der er tale om en klart erkendt åndssvaghed, er forlænget undervisning og oplæring nødvendig, og de 21 år, som lovforslaget nu angiver, er i mange tilfælde saglig rigtigt. Men jeg beder den højtærede socialminister bekræfte, at der ikke er tale om tvang ud over den almindelige undervisningspligt for de lettere debile, som følger åndssvageskolernes undervisning uden at være under forsorgen.

Vi har accepteret centralnævnet, bl. a. fordi det er ønsket fra forældreside. Vi havde hellere set tilbudstanken så stærkt fremhævet, at de tvivlstilfælde, der blev tilbage, naturligt henvistes til behandling under børneforsorgslovene.

Et af hovedspørgsmålene under udvalgsbehandlingen har for os været, hvor undervisningen af åndssvage børn, der bor hjemme, og som forældrene sørger for, skulle placeres. Det radikale venstre og retsforbundet har hidtil været enige med os i, at denne undervisning burde foregå i tilknytning til folkeskolen. Deres tidligere ordførere har givet udtryk herfor, jeg tænker især på hr. Johs. Christiansen, der varmt er gået ind for oppositionens synspunkter bl. a. i et indlæg i dagbladet Politiken, der placerede dette indlæg på en fremtrædende plads. Jeg har naturligvis ikke kunnet lade være med at gøre mig mine tanker om, hvordan udvalgsarbejdet kunne være forløbet i denne henseende, om de to partier havde fastholdt deres tidligere linje, men vi tager med de ændringer, der er sket, et skridt i den rigtige retning.

Betænkningen peger på samarbejdet mellem folkeskole, særundervisning og åndssvageskole. Den konstaterer, at lokale skolemyndigheder kan påtage sig undervisningen, og hvor kommunen eller private imødekommer et behov, der også dækker et behov hos åndssvageforsorgen, kan der over denne lov ydes statstilskud til såvel etablering som drift. Børnene, hos hvem spørgsmålet om åndssvaghed tager sin begyndelse, er først og sidst forældrenes; der kommer ikke noget godt ud af denne lovgivning, om de, der arbejder i forsorgen, ikke har forældrene med, og om de ikke af forældrene opfattes som rådgivere og hjælpere. Jeg vil gerne sige det klart: venstre har ingen tillid til tvang i denne lovgivning.

Vi har under udvalgsarbejdet aflagt besøg på anstalter og gennem samtaler og fagblade fået bekræftet indtrykket af dansk åndssvageforsorgs mangeartethed. Jeg vil gerne på baggrund af de kommissionsbetænkninger, der foreligger fra udlandet, pege på, at det medicinske indslag i forskningen ikke vedblivende alene kan dække området. Den fundamentale karakteristisk af åndssvaghed er mangel snarere end forstyrrelse, og vi må ikke opgive at skelne mellem uharmonisk og uudviklet sjæleliv; der må skelnes mellem intellektuelt uudviklet og følelsesmæssigt utilpasset. Det er ikke rigtigt at blande de to ting sammen, at henvise dem til samme institution eller samme behandling. Det står også for mig sådan, at det gælder om at hindre, at den åndssvage gennem sociale foranstaltninger afskæres fra sin familie og andre mere almindelige børn i hans egen alder og fra samfundslivet i almindelighed i højere grad end absolut nødvendigt.

Venstre har så langt som her til anden behandling overvundet betænkelighederne ved at medvirke til lovforslagets gennemførelse, selv om disse principper ikke i fuldt mål er slået igennem i det nu foreliggende forslag. Vi har gjort det, fordi vi mener det rigtigt over for de hjem, loven omfatter, at vi når til enighed på et område, der rummer så mange menneskelige problemer som dette.

Vi vil stemme for ændringsforslagene og for lovforslaget, som det derefter foreligger.

[Skov Jørgensen.]

Vi vil også stemme for lovforslaget om ændringer i lov om offentlig forsorg med den redaktionelle ændring, der er sket.

Gottschalck-Hansen: Et lovforslag som det foreliggende vil aldrig nogen sinde kunne skrives på en sådan måde, at det imødekommer, endstige tilfredsstiller samtlige interesser — det kan simpelt hen ikke lade sig gøre — men det kan udføres således, at det med skyldig respekt til al saglighed tager videst muligt hensyn til de flest mulige mennesker, og det synes jeg i nogen måde er lykkedes.

Der er jo mange interessegrupper, der berøres af denne lov, der ikke alene beskæftiger sig med administration, forvaltning og økonomi, men først og fremmest med mennesker, hvis skæbne, fremtid og hele tilværelse til en vis grad bestemmes af de i loven fastsatte regler. Derfor er det så afgørende, at vi når frem til det helt rigtige. Hensynet til patienterne og hvad der båder dem bedst må være det alt afgørende; så kommer administration, læger, plejere, pædagoger, forældreforeninger, og hvad mere nævnes kan, i anden række.

Det har for mig været noget af en oplevelse at arbejde i det udvalg, der nu har afgivet betænkning, fordi jeg har haft på fornemmelsen, at det såvel for samtlige udvalgsmedlemmer som for den højtærede socialminister har været noget af en hjertesag at finde frem til det bedste resultat.

Fra konservativ side ser vi med tilfredshed på den foreslåede ændring af lovforslagets titel, således at den fremtidig bliver som citeret af det ærede medlem fru Edel Saunte: „Lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede“. Det er rigtigt, at det måske kunne synes at være et ret underordnet spørgsmål, men ikke mindst min partifælle, det ærede medlem fru Gertie Wandel tillægger det afgørende betydning, og jeg tror, det ærede medlem har ret. For det første imødekommer det et udtalt ønske i forældre kredse, og det kunne i sig selv være motivering nok, men dertil kommer, at det ligesom understreger udvalgets enstemmige ønske om, at så mange som overhovedet muligt oplæres i elementære skolekundskaber.

Undervisningens placering, hvorvidt den

skal høre under socialministeriet eller undervisningsministeriet, har jo givet anledning til nogen debat i udvalget, men efter lange og stundom trange forhandlinger er man nu blevet enig om — jeg vil gerne understrege, at udvalget er enig — at bevare undervisningen under socialministeriet, idet man dog, som nævnt i betænkningen og som fremhævet af det ærede medlem hr. Skov Jørgensen, udtrykkeligt fastslår, at der etableres et nøje samarbejde mellem åndssvageskolen og folkeskolen, samt at dette samarbejde udvides til også at omfatte konsulenterne for særundervisningen. Hermed skulle en gordisk knude være hugget over og stridsøksen passende kunne skrinlægges.

Med hensyn til den foreslåede ændring af den administrative opbygning vil jeg gerne udtrykke mit partis og min tilfredshed med den foreslåede forenkling. Det oprindeligt foreslåede med to bestyrelser og et åndssvagenævnet virkede efter min mening lidt for kompliceret og kunstigt. Den nu foreslåede simplificering, hvorved man stryger åndssvagenævnet og skaber en hovedbestyrelse for hele landet, er i sig selv en garanti for, at forsorgen fremover bliver mere homogen, mere ensartet. At den ikke har været det, er en af de ting, man med rette har indvendt mod den hidtidige forvaltning og administration af denne forsgsgren.

I en bemærkning til ændringsforslaget til § 1 hedder det, at der så vidt muligt skal søges sikret en ligelig repræsentation for de forskellige dele af landet og skabes sikkerhed for, at alle områder, selvfølgelig også det store jyske, får repræsentation i den kommende bestyrelse. Dertil kommer, at den nydannelse, der hedder tilsynsrådet, på en langt mere effektiv måde end bestyrelsen som sådan kan varetage de lokale interesser. Jeg er enig med det ærede medlem hr. Skov Jørgensen i, at disse tilsynsråd inden for visse rammer må have administrative beføjelser, ellers ville de også være ret værdiløse, men de store og mere afgørende spørgsmål bør selvsagt forelægges bestyrelsen. Derimod bør eventuelle klager, det være sig fra patienter, pårørende eller medarbejdere i institutionerne, først forelægges tilsynsrådet og derefter som appelinstans bestyrelsen og eventuelt, hvis man

[Gottschalck-Hansen.]

finder det påkrævet, socialministeriet. Jeg tror, at tilsynsrådene vil være betryggende for de lokale særinteresser, og jeg imødeser deres virke med meget stor forventning.

Jeg vil også gerne understrege det værdifulde i, at tilsynsrådene og forsorgscentrenes ledere får mulighed for et ret intimt samarbejde på de respektive institutioner. Det er indlysende, at den mand eller kvinde, der leder en institution, kender den fra det daglige liv på godt og ondt og bedre end nogen anden ved, at der er mangler, der skal afhjælpes, og fejl, der skal rettes. Det har sin store betydning, om sådanne forsorgscentres ledere kan være nærværende i disse møder med tilsynsrådene.

Under lovforslagets første behandling gav jeg udtryk for min manglende tro på værdien af det omtalte centralnævn, fordi jeg mente, at grundlovens § 71, stk. 6, der omhandler administrativ frihedsberøvelse, i og for sig var tilstrækkelig garanti imod myndighedernes eventuelle uretmæssige overgreb. Jeg må erkende, at jeg under sagens gang har ændret standpunkt på dette område. Jeg tror, at det påtænkte tremandsnævn kan klare og afbøde mange vanskeligheder, f. eks. når der skal træffes afgørelse i spørgsmål om undervisnings- og oplæringspligt for unge mellem 18 og 21 år, som ikke tillige er undergivet åndssvageforsorg; men også i mange andre tilfælde vil dette centralnævn kunne optræde som skjold og værn dels for patienterne og de pårørende, dels for administrationen og forsorgscentrene.

Endelig vil jeg understrege den ændring, der sker ved ændringsforslag nr. 14 til § 9, stk. 6, og som går ud på, at der med socialministerens godkendelse og efter forhandling med bestyrelsen kan ydes tilskud til oprettelse og drift af kommunale eller private institutioner for åndssvage. Det er efter min mening en såre god og værdifuld bestemmelse. Den højtærede minister har også ofte i sine lange taler rundt om i landet understreget det betydningsfulde i den indsats, der øves ved privat initiativ. Jeg deler ministerens opfattelse heraf, og jeg glæder mig over, at dette har fundet form i den lige nævnte paragraf. Jeg tror ligesom den højtærede minister, at det er påkrævet, at der er et naturligt samarbejde, et natur-

ligt samspil mellem den offentlige indsats og det private initiativ på dette område.

I udvalget har vi søgt at vurdere hver detalje og har undersøgt alle enkeltheder. 11, ofte timelange møder, ligger forud for den afgivne betænkning, og det er mit indtryk, at arbejdet har været fulgt med en ganske særlig interesse af udvalgets medlemmer. Jeg er glad for den enstemmighed, der ligger bag betænkningen; det skulle jo i sig selv være en borgen for, at dette lovforslag gennemføres enstemmigt af folketinget.

Når loven så er vedtaget, venter mange og store opgaver på deres løsning. Åndssvagenævnets betænkning taler om et beløb på ca. 150 mill. kr. til forestående arbejder inden for forsorgsgrenen. Jeg tror, at alle i det høje ting vil medvirke til at løse de forestående opgaver — det er, som jeg før sagde, menneskeskæbner, det drejer sig om — men da vi i øjeblikket har et årligt driftsbudget på mellem 50 og 60 mill. kr. til åndssvageforsorgen her i landet, og da dette budget ikke bliver mindre i fremtiden, vil jeg spørge ministeren, om det ikke er muligt, der kunne udarbejdes en samlet plan — om den skal række over en 10-årig eller 15-årig periode, skal jeg lade være usagt — til brug for finansudvalget, der skal bevilge de fornødne midler til de forestående opgavers løsning. Det vil efter min mening være af afgørende betydning, at man finder frem til en harmonisk byggetype, der ud fra et finansielt og materiale-mæssigt synspunkt gør det muligt ikke alene at påbegynde, men også at fuldføre opgaven til gavn for de mennesker, som også vi har medansvar for.

Ayoö Herbøl: Jeg vil som de foregående ordførere give udtryk for min glæde over, at man i udvalget er nået til en enstemmig betænkning. Der har, som det har været nævnt, været afholdt mange møder, der har været gået i detaljer, og man har måttet bøje sig mod hinanden, for at de divergerende meninger har kunnet finde sammen.

Den forenkling af åndssvageforsorgens ledelse, der nu finder sted ved at lade statens åndssvagenævn udgå og sammensmelte med de to bestyrelser for henholdsvis Jylland og øerne, vil jo skabe en enhed for de to selv-ejende institutioner, Den jyske Åndssvage-

[Ayoë Herbol.]

anstalt og Østifternes Åndssvageanstalt. Bestyrelsen bliver på 8 medlemmer og foruden de 3 specialmedlemmer, en psykolog, en pædagog og en repræsentant for forældrene, vil der også blive mulighed for lokal repræsentation, hvad vi finder er meget værdifuldt. Denne lokale repræsentation mener jeg bliver mulig i endnu højere grad i tilsynsrådene, som jeg opfatter som en slags lokal bestyrelse, der skal tilknyttes de forsorgscentre, som bliver et led i udbygningen af forsorgen.

Jeg vil gerne henstille til den højtærede socialminister, at der ved valg af medlemmer til tilsynsrådene også bliver udpeget en repræsentant for forældrene til de børn og unge, der muligvis er anbragt inden for forsorgscentre, selv om der ikke findes nogen lokal afdeling af Landsforeningen for Evnesvages Vel. Der tillægges jo disse tilsynsråd ret selvstændige beføjelser med hensyn til indblik i forsorgscentrenes forhold og stillingtagen til klager over forhold på institutionerne og administrative spørgsmål, men for at fremme en ensartet forsorgsudøvelse over hele landet vil det være meget værdifuldt og meget nødvendigt med et nært samarbejde mellem bestyrelsen og tilsynsrådet. Retsforbundet er også meget tilfreds med det samarbejde mellem åndssvageskolerne og folkeskolen, som skal finde sted, og ikke mindst med særkonsulenterne. Vi håber, at dette lovforslag med dets mange ændringer nu skal blive til gavn for de mennesker, som det skal omfatte, og til glæde for dem og deres pårørende.

Retsforbundet kan derfor stemme for ændringsforslagene til begge de foreliggende lovforslag.

Petra Petersen: Den kommunistiske gruppe er tilfreds med en del af ændringsforslagene til de 2 lovforslag, vi har til behandling i dag.

Ændringsforslag nr. 1 går ud på at ændre lovforslagets titel, så denne også omfatter andre særlig svagtbegavede. Det kan måske for en del mennesker synes at være overflødig, men det er det nu ikke. Pårørende til personer, der er inddraget under forsorgen uden egentlig at være født åndssvage, men som gennem sygdom har mistet en del af deres åndsevner eller på anden måde

er handicappet, vil føle, at dette er et fremskridt, og jeg tror, det er meget klogt, at man har udvidet lovforslagets titel.

Ændringsforslagene nr. 2 og 3 vedrørende bestyrelsen betyder vel et fremskridt i forhold til det oprindelige lovforslag. En bestyrelse er at foretrække fremfor 2 eller flere. En centralisering på dette område vil kunne fjerne noget af den uensartethed, der har hersket under den gamle lov, men sikkert ikke den hele.

Vi kommunister er tilhængere af, at åndssvageforsorgen underlægges et direktorat. Skal vi have denne bestyrelse, kan vi for så vidt være tilfredse med dens sammensætning, så langt som ændringsforslagene oplyser os om hvad det er for personer, man ønsker i den bestyrelse, nemlig en forsorgschef, en speciallæge, en pædagog og en repræsentant for de pårørende. Det er så ganske ligetil, her har vi intet at tilføje. Men de øvrige 5 medlemmer af bestyrelsen skal beskikkes blandt personer, der har interesse og indsigt i åndssvageforsorgen, og her kunne man nok spørge: hvem har ministeren tænkt på, for de skal vel udpeges af ministeren? Hvis man ihukommer den store interesse, oplysningerne om bengnaveriet har vakt i befolkningen, ville det sikkert være rart, hvis man fik at vide, hvem ministeren har tænkt på, hvis ministeren da kan svare på det. Har ministeren gjort sig nogle tanker om, hvor man skal finde disse 5? Kan vi forvente, at det er mennesker, der har tid og kræfter til at arbejde med de opgaver, de får? En del af os har vel tænkt på, om de tidligere bestyrelser har udført det arbejde, der var dem pålagt, på en særlig energisk måde — jeg siger ikke, om det er tilfældet, for det ved jeg ikke, men man får den tanke, skal vi sige, at de har haft mindre tid til arbejdet, end de burde have haft. Når jeg spørger, er det, fordi mit parti ifølge forretningsordenen ikke deltager i udvalgsarbejdet og derfor ikke kender noget til de drøftelser og forhandlinger, der er foregået dér. Vi må imidlertid indrømme, at ændringsforslagene nr. 2 og 3 betyder en forenkling, men de dækker altså ikke helt det, vi ønsker.

Vi kan tiltræde ændringsforslagene nr. 4 og 6. Jeg tror, det er af stor betydning, at det bliver centralnævnet, der afgør

[Petra Petersen.]

tvivlstilfælde, som kan opstå i forbindelse med oplæringen af de unge mellem 18 og 21 år, som ikke er undergivet forsorgen.

Vi kan også tiltræde ændringsforslag nr. 11, hvorefter undervisnings- og oplæringspligten udvides til det 21. år.

Også ændringsforslag nr. 15, der begrænser forsorgens tvangsmidler, må betragtes som et fremskridt. Det er her min opfattelse — jeg ved ikke, om den er rigtig — at det ville være ønskeligt, om man kunne komme væk fra den gældende lovs bestemmelser om tvangsmidler.

Derimod tiltaler ændringsforslag nr. 5 os ikke. Under første behandling understregede jeg meget stærkt, at vi kommunister mener, at der ikke er taget tilbørligt hensyn til det store plejepersonale. Ifølge ændringsforslaget tilkaldes forsorgscentrets lokale ledere som regel til tilsynsrådets møder. Der tales ikke om personale, men om ledere. Både ved første behandling og ved andre lejligheder har vi hørt mange tale smukt om det store plejepersonale, det uegennyttige arbejde, de gør, og den betydning, det har for forsorgen, men de glemmes altid, i stedet for at man skulle drage nytte af de erfaringer, de har gjort i deres arbejde, til at forbedre forsorgen. Vi er ikke tilfredse her.

Vi er heller ikke tilfredse med ændringsforslag nr. 14. Vi kan ikke gå ind for at oprette private institutioner på dette område; de ter noget, der hører fortiden til. Det må være samfundet, der er ansvarligt, og som betaler, og derfor var det ret og rimeligt, om samfundet overtog al forsorg og ikke overlod noget deraf til privat initiativ. Jeg minder her ganske kort om de erfaringer, der er gjort, og som måske stadig gøres ved kolonien Filadelfia.

Vi kommunister finder, at de foreslåede ændringer absolut ikke har forringet, men endda forbedret lovforslaget, og jeg tror, at udvalget har lagt megen energi for dagen og udført et stort arbejde. Det har jo også siddet i 5-6 måneder. Det har måske ikke været for megen tid — jeg ved det ikke; men mit parti har, som forholdene nu engang er, ikke haft store muligheder for eller megen tid til at studere betænkningen, endsige til at stille ændringsforslag. Vi skal ikke i dag forlange afstemning over æn-

dringsforslagene, men vil derimod sige, at vi vil have tid til at overveje vor stilling og have mulighed for ved tredje behandling at fremsætte resultatet af disse overvejelser eventuelt i form af et ændringsforslag.

Socialministeren (Bomholt): Jeg takker udvalget for det store og omhyggelige arbejde, der er udført. Det er et stort plus for åndssvageforsorgen, at vi er nået frem til enstemmighed. Det takker jeg for.

Der bliver nu givet mulighed for en mere effektiv og mere homogen administration, og jeg ville også tro, at der i fremtiden vil være en større tillid til åndssvageforsorgens arbejde, simpelt hen fordi der nu bliver et friere vekselspil mellem disse institutioner og den omgivende offentlighed.

Jeg kan fuldt ud bekræfte det, som udvalgets ærede ordfører udtalte vedrørende samarbejdet mellem undervisningsministeriet og socialministeriet. Vi bør tilstræbe det bedst mulige, åbensindede samarbejde mellem folkeskole og eksterntatskole.

Det ærede medlem hr. Skov Jørgensen fremførte forskellige betragtninger vedrørende det pædagogiske arbejde. Jeg tillægger det pædagogiske arbejde i åndssvageforsorgen en meget stor betydning. Hvis dette ofte meget vanskelige arbejde skal få det rette perspektiv og den rette lyse tone — og der er heldigvis på vore åndssvageanstalter en lys og venlig menneskelig tone — så må der være et område, hvor et dygtiggørelsesarbejde kan gøres gældende, og gøres gældende på en sådan måde, at mennesker på ny kan vende tilbage til samfundet og en relativ normal placering i samfundet. Den pædagogiske sektor i åndssvagearbejdet kan derfor ikke indskrænkes, men bør tværtimod styrkes og uddybes, ikke gennem isolation, men gennem frit samarbejde til alle andre sider. Vi kan ikke her i tinget give retningslinjer for det pædagogiske arbejde, skal heller ikke tilstræbe det. Vi skal tilstræbe at give det de rette betingelser, og det mener jeg at loven vil gøre.

Det ærede medlem hr. Skov Jørgensen spurgte mig om tvangsmomentet med hensyn til børnenes undervisning. I den formulering, der er givet forslaget, er tvangsmomentet praktisk talt forsvundet, når det drejer sig om indlæggelse. Åndssvageinsti-

[Socialministeren.]

tutionen er i langt højere grad end før tænkt som en tillidsinstitution. Naturligvis, de børn, der kommer på tale her, er undergivet den almindelige undervisningspligt og undergivet undervisningspligten i lovens omfang. Viser det sig så i skolen, at de pågældende ikke er undervisningsmodne eller ikke har undervisningsmulighed, må man naturligvis drage de deraf flydende konsekvenser. Jeg tror ikke, at der vil blive divergenser på det punkt.

Der har forskellige steder været fremført kritiske betragtninger over for den administrationsform, vi nu går ind for. I det blad, som står det ærede medlem nær, Vestkysten, har der stået en artikel med stærk kritik af den foreslåede administrationsform. Det anføres i denne artikel, at den foreslåede nyordning afskaffer de lokale bestyrelser, begrænser det lokale selvstyre og i virkeligheden betyder en centralisering af administrationen i et direktorat i København. Det er kun en overfladisk betragtning, der kan føre til en sådan konklusion, eller ukendskab simpelt hen til det lovforslag, der nu foreligger som et resultat af arbejdet i udvalget. Forholdet er i virkeligheden, når man ser nærmere på lovforslaget, det, at der er tilstræbt en videre udbygning af det lokale selvstyre, samtidig med at man har søgt at forenkle den centrale administration og derved skabe mulighed for ved en koordinering at fastlægge de principielle retningslinjer for sorgens udøvelse. Som nævnt af forskellige ordførere er det tanken at oprette lokale forsorgscentre til udøvelse af forsorgen og at tillægge disse forsorgscentre vidtgående administrative beføjelser på det lokale plan. Herudover er det foreslået, at der til hvert forsorgscenter knyttes et tilsynsråd, der har til opgave at føre tilsyn med sorgens udøvelse og at samvirke med de lokale ledere om administrationen af de i området beliggende institutioner til opnåelse af forsorgens formål. Tilsynsrådet skal have ret til at undersøge alle forhold vedrørende forsorgscentre, det kan forlange oplysninger og erklæringer fra de lokale ledere, ligesom klager vedrørende administrative spørgsmål forelægges tilsynsrådet. Det lokale folkevalgte element kommer derved i realiteten i højere grad end hidtil ind i billedet. Som udvalgets ærede ordfører

betonede det, skal og bør tilsynsrådet have en stærk placering i billedet. Også på det centrale plan er der ved bestyrelsens sammensætning lagt vægt på, at den nødvendige særlige sagkundskab kombineres med det folkevalgte lokale element. Det er søgt opnået derved, at 5 af bestyrelsens i alt 8 medlemmer skal beskikkes blandt personer, der må antages at have indsigt i og interesse for åndssvageforsorgen, og således at der ved valgene så vidt muligt søges sikret en ligelig repræsentation for de forskellige dele af landet. Hertil kommer yderligere et medlem, som udpeges efter indstilling af forældre og andre pårørende til åndssvage; i denne forbindelse kan jeg sætte en streg under det, som det ærede medlem fru Ayoë Herbøl sagde, at forældrerepræsentationen naturligvis skal have en tillidsplacering, hvor det er naturligt, hvor det er rimeligt, hvor det er saglig muligt.

I øvrigt er de foreslåede ændringer udtryk for en enstemmig indstilling; det skulle forhåbentlig bevirke, at vi undgår forpostfægtninger og nu i det fremtidige arbejde kan enes om at nå frem til de bedst muligt samlende resultater.

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen spurgte mig, om der ikke kunne fremsendes en plan til finansudvalget, således at man fik et overblik over det arbejde, der skal udføres i den kommende tid, og således at der blev en bestemt rytme i de ønskede investeringer. Jeg gør det ærede medlem opmærksom på, at jeg allerede svarede det ærede medlem under sagens første behandling. Ifølge Folketingstidende sp. 884 oplyste jeg, at jeg havde sendt en sådan plan over arbejdernes udførelse til finansudvalget, en plan, der er udarbejdet i tilknytning til det undersøgelsesarbejde, der er gjort i et særligt udvalg. Der er altså afgivet en fortegnelse til finansudvalget omfattende den kommende tids investeringer, og indtil oktober er det vel rimeligt, at jeg tilstræber den mest effektive realisering af denne plan inden for den givne økonomiske ramme, og at så i øvrigt den bestyrelse, der kommer, ser på planen.

Jeg tror, jeg hermed har svaret på de væsentligste spørgsmål — ja, det ærede medlem fru Petra Petersen spurgte mig, om der til grund for det foreliggende lovforslag ligger en kritik af de hidtidige bestyrelsers

[Socialministeren.]

arbejde. Det gør der ikke. Det, der ønskes, er bedre betingelser for det fremtidige arbejde.

Skov Jørgensen: Det er blot for til den højtærede socialminister at sige, at den artikel, som blev kritiseret i Vestkysten, jo loyalt refererer, hvad en af den højtærede socialministers egne partifæller, Købstadforeningens formand, borgmester Woldhardt Madsen i Skive, har sagt, nemlig dette — så vidt jeg husker — at det drejer sig om anstalter, der benyttes af den lokale befolkning, og man anser det derovre for at være forkert at lægge styret fra lokale organer ind til København. Det giver, siger man, skrivi, og det bryder kontakten med den befolkning, hvis betjening anstalterne er indrettet til. Jeg siger altså blot dette for lige at give dette oplæg den rigtige adresse. Det var for øvrigt det samme, en anden socialdemokratisk borgmester, Willy Sørensen i Vejle, som formand for en deputation gjorde opmærksom på i udvalget.

Petra Petersen: Den højtærede socialminister må have misforstået mig. Jeg har ikke spurgt, om de ændringer, der her er foreslået, skyldes mistillid til de siddende bestyrelser. Jeg udtrykte min egen tvivl om, hvorvidt bestyrelserne havde været deres opgave voksen.

Derimod spurgte jeg ministeren, om han havde gjort sig nogen tanke om, hvem de øvrige 5 medlemmer af bestyrelsen skulle være.

Socialministeren (Bomholt): Nej, jeg misbruger aldrig hovedet til profetisk tænkning; jeg venter, til begivenhederne foreligger, og så tænker jeg mig om, så jeg har ikke skænket det en tanke, hvordan bestyrelsen skal se ud.

Med hensyn til den pågældende artikel i Vestkysten lød dens overskrift — med den højtærede formands tilladelse, det drejer sig om fire ord —: „Hr. Bomholts åndssvage forslag“. Hvis der nu havde stået åndssvageforslag i ét ord, kunne man have tilgivet bladet, men det står i 2 ord: åndssvage forslag. Jeg synes ikke, at det kan være en saglig karakteristik af

mit arbejde, og hvis det ærede medlem føler, at det er en saglig karakteristik af hans arbejde, er det ærede medlem mere nøjsom, end jeg havde tænkt mig muligheden af.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om forsorgen for åndssvage.

Ændringsforslag nr. 1 angående lovforslagets titel, ændringsforslag nr. 2, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 3, § 2, således ændret, ændringsforslagene nr. 4 og 5, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 6, § 4, således ændret, ændringsforslag nr. 7, § 5, således ændret, ændringsforslagene nr. 8 og 9, § 6, således ændret, § 7, ændringsforslag nr. 10, § 8, således ændret, ændringsforslagene nr. 11, 12, 13 og 14, § 9, således ændret, ændringsforslagene nr. 15, 16, 17, 18 og 19, § 10, således ændret, ændringsforslag nr. 20, § 11, således ændret, ændringsforslagene nr. 21, 22, 23 og 24, § 12, således ændret, ændringsforslag nr. 25, § 13, således ændret, ændringsforslagene nr. 26 og 27, § 14, således ændret, § 15, ændringsforslag nr. 28 og § 16, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Derpå foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg. (Om forsorg forlængelse for åndssvage under børneforsorg).

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og § 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

4541 ²⁸/₄ 59: 1. beh. af f. t. beslutn. ang. handels- og skibsfartstraktat Danmark-Salvador. 4542

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning i anledning af en under 9. juli 1958 i byen San Salvador afsluttet handels- og skibsfartstraktat mellem Danmark og Salvador.

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 2847, fremsættelsen i tidenden sp. 4392).

Sagen sattes forhandling.

Chr. Christiansen: Det foreliggende forslag til folketingsbeslutning om ratifikation af en handels- og skibsfartstraktat mellem Danmark og Salvador kan jeg på den socialdemokratiske gruppes vegne anbefale til vedtagelse.

Denne traktat har længe været undervejs. Allerede før den sidste verdenskrig blev der forhandlet mellem de to lande om faste handelsforbindelser, men det lykkedes ikke at nå frem til en overenskomst herom. Efter krigen synes man efterhånden at stile mod en forøget samhandel, selv om der vel fortsat må siges at være tale om en begrænset eksport og import. Så vidt jeg ved, har Danmark i 1958 haft en eksport til Salvador på ca. 4 mill. kr. og en import derfra på knap 1,5 mill. kr. Hertil kommer dog, at vi sikkert må regne med, at der er sket en yderligere import til et ikke ubetydeligt beløb fra Salvador over tredjeland. Jeg vil spørge den højtærede udenrigsminister, om der under den nye handels- og skibsfartstraktat skulle være mulighed for at ændre dette forhold.

Danmarks eksportvarer til Salvador har i de senere år været mejeriprodukter, metalvarer, maskiner og forskellige andre varer. Mon der efter den nye traktats gennemførelse skulle åbne sig andre muligheder for Danmarks eksport til Salvador? Jeg tænker i denne forbindelse f. eks. på klipfisk, tørret fisk og fiskekonserves; der er vist allerede en mindre eksport heraf,

så der var måske en mulighed for at opnå en udvidelse på dette område.

Af de ledsagende bemærkninger til forslaget til folketingsbeslutning fremgår, at det har været kaffeleverancerne til Danmark, der tidligere spærrede for indgåelse af en traktat mellem Danmark og Salvador. Nu synes dette forhold at være ændret. Danmark måtte naturligvis tidligere være tilbageholdende med sin kaffeimport. Af valutamæssige grunde var det mest fordelagtigt for os at foretage de størst mulige kaffekøb i Brasilien, når vi derved kunne opnå sikkerhed for gode afsætningsmuligheder af danske varer.

Den forbedrede valutastilling og ønsket om opnåelse af en toldmæssig mestbegunstigelse for danske varer til Mellemamerika skabte grundlag for den foreliggende handels- og skibsfartstraktat. Når traktaten bliver ratificeret, skulle Danmark kunne undgå virkningerne af de nye særlige toldtariffer, som er gennemført i Salvador. Dette kan forhåbentlig rumme gode muligheder for en udvidet eksport fremover. Danmark forpligter sig til at tillade en kaffeimport fra Salvador på mindst 15 mill. danske kr. om året, og tillige indrømmer begge lande hinanden en mestbegunstigelsesbehandling, når det drejer sig om told, afgifter og bestemmelser vedrørende skibsfarten.

Jeg er glad for, at det i traktatens artikel V klart bestemmes, at mestbegunstigelsen ikke finder anvendelse, hvis Danmark indgår i et økonomisk samarbejde med de nordiske lande, eller hvis vi indtræder i en eller anden form for europæisk økonomisk samarbejde.

Må jeg endvidere om traktatens artikel VII, der angår skibsfarten, anføre, at jeg regner med, at Salvadors skibe hverken direkte eller indirekte kan henføres til skibe, der sejler under såkaldt bekvemmelighedsflag. Jeg anmoder den højtærede udenrigsminister om at sige et par ord herom under forhandlingen.

Jeg håber, at den indgåede traktat, som her forelægges til folketingets ratifikation,